

# “ĐƯA LƯU HỌC SINH LÀO ĐI THỰC TẾ TẠI NHÀ DÂN” MỘT GIẢI PHÁP MỚI - HIỆU QUẢ NHẪM RÈN LUYỆN CÁC KĨ NĂNG TIẾNG VIỆT VÀ KHẢ NĂNG TỰ HỌC CHO LƯU HỌC SINH LÀO TẠI TRƯỜNG HỮU NGHỊ T78

ThS. LÊ PHÚ THẮNG\*

**Abstract:** T78 Friendship School was established in 1958 with 58 years of training Vietnamese for Lao students and 20 years of providing lower secondary education for children of ethnic minorities in Northern mountainous areas. Over the years, the school has a lot of efforts and attempts in finding solutions to train the Vietnamese skills and self-studying ability for Lao overseas students. Among those solutions is "Homestay for Lao students" as the solution to be tested and implemented in 2015 as a pre-feasibility project of the school.

**Keywords:** Overseas students, practicing in homestay, Vietnamese-speaking skills.

Trường Hữu nghị T78 được thành lập năm 1958 với bề dày 58 năm đào tạo tiếng Việt cho lưu học sinh (LHS) Lào và 20 năm dạy trung học phổ thông cho con em các dân tộc thiểu số vùng núi phía Bắc. Trong những năm qua, nhà trường đã có rất nhiều nỗ lực và cố gắng trong việc tìm kiếm các giải pháp rèn luyện các kĩ năng tiếng Việt cũng như khả năng tự học cho LHS Lào. Trong số những giải pháp đó thì “Đưa LHS Lào đi thực tế tại nhà dân” là giải pháp được thử nghiệm và thực hiện trong năm 2015 với tư cách là một đề án (ĐA) tiền khả thi của nhà trường.

ĐA này được Trường Hữu nghị T78 phê chuẩn, cho phép tổ chức thử nghiệm theo Quyết định số 28/QĐ-HNT78 trên cơ sở đánh giá các kĩ năng tiếng Việt và khả năng tự học của LHS Lào (tồn tại một số yếu kém, cần gấp rút cải tiến và khắc phục). Mặc dù, Trường Hữu nghị T78 đã không ngừng áp dụng các giải pháp để nâng cao chất lượng đào tạo LHS Lào, nhưng một bộ phận nhỏ LHS Lào vẫn chưa thuần thục bốn kĩ năng tiếng Việt (nghe, nói, đọc và viết) và gặp rất nhiều khó khăn sau khi học một năm dự bị và bước vào học chuyên ngành tại các trường đại học của Việt Nam. Ngay khi học tại Trường Hữu nghị T78 và sau này học tại các trường đại học, một bộ phận LHS Lào cũng được đánh giá là khả năng tự học còn nhiều hạn chế; chưa phát huy được tính chủ động, tính tích cực và sáng tạo; kết quả học tập còn thua kém so với học sinh người bản xứ. Do đó, sự ra đời của ĐA tiền khả thi: “Đưa LHS Lào đi thực tế tại nhà dân” được xem là một giải pháp mới để giải quyết một số tồn tại và hạn chế của công tác đào tạo LHS Lào tại Trường Hữu nghị T78.

## 1. Một vài nét về chương trình (CT) đưa LHS Lào đi thực tế tại nhà dân

**1.1. Mục đích:** - Tạo cơ hội, môi trường để LHS thực hành tiếng Việt, có điều kiện tiếp xúc, tìm hiểu đời sống, con người và văn hóa Việt Nam thông qua hoạt động ở nhà dân; - Giúp các em hòa nhập với cuộc sống cộng đồng, từ đó tự tin hơn trong rèn luyện và học tập; - Tăng cường mối quan hệ hữu nghị và hợp tác Việt Nam - Lào.

**1.2. Thời gian, đối tượng:** - *Thời gian:* Trước hết tổ chức đợt 1 kéo dài khoảng 2 tuần. Sau đó, CT sẽ được đánh giá, rút kinh nghiệm, tiếp tục triển khai các đợt tiếp theo; - *Đối tượng:* LHS Lào đang học tại Trường Hữu nghị T78. CT được tổ chức thí điểm đối với 20 LHS Lào, số lượng có thể tăng lên trong các đợt tiếp theo.

**1.3. Nội dung hoạt động:** - Bố trí cho LHS Lào ở tại nhà dân, ngoài giờ học tại trường sẽ tham gia sinh hoạt cùng hộ dân, trao đổi ngôn ngữ và tìm hiểu đời sống, con người, văn hóa Việt Nam thông qua hộ dân; - Ban tổ chức CT tổ chức cho LHS tham gia các hoạt động xã hội hoặc CT giao lưu, tham quan, dã ngoại trong thời gian các LHS ở tại nhà dân (1-2 hoạt động/đợt).

**1.4. Kinh phí tổ chức:** - Nhà trường chịu trách nhiệm chi trả tiền ăn hàng ngày của LHS (cất chuyển cho hộ dân) và chi phí tổ chức hoạt động xã hội, giao lưu. Những chi phí sinh hoạt cá nhân phát sinh khác LHS tự chi trả; - CT kêu gọi sự tài trợ của các tập thể, cá nhân để ủng hộ một phần chi phí của LHS; - Vận động hộ dân có điều kiện tình nguyện chỉ nhận một phần hoặc miễn phí toàn bộ chi phí ăn ở, sinh hoạt của LHS.

\* Trường Hữu nghị T78

### **1.5. Tổ chức thực hiện:**

- **Thành lập Ban Tổ chức (BTC) CT:** Gồm các thành viên sau: - Đại diện Ban giám hiệu: 1 người; Đại diện Phòng Hợp tác Đào tạo: 2 người; Đại diện Phòng Quản lý học sinh sinh viên: 2 người; Đại diện Phòng Kế hoạch - Tài vụ: 1 người; Đại diện Đoàn Thanh niên: 1-2 người; Đại diện Hiệu đoàn LHS: 2 người; Mời đại diện chính quyền địa phương nơi LHS ở homestay: 1-2 người.

Ban tổ chức có trách nhiệm xây dựng kế hoạch và các quy định cụ thể để triển khai thực hiện ĐA; phân công nhiệm vụ cho từng thành viên.

- **Tổ chức khảo sát, lựa chọn, lập danh sách hộ dân và LHS tham gia CT:** + **Tiêu chí đối với hộ dân và LHS Lào khi tham gia CT.** Đối với hộ dân: - Đang cư trú hợp pháp trên địa bàn; ưu tiên các hộ dân đang sống ở các thôn gần trường, các hộ là cựu quân nhân, cán bộ đã từng công tác tại Lào hoặc quan tâm và có những hiểu biết về đất nước Lào; - Tình nguyện tham gia CT ở nhà dân cho LHS Lào; tạo mọi điều kiện cho LHS có nhiều cơ hội được giao lưu, trao đổi ngôn ngữ và văn hóa Việt Nam với các thành viên trong gia đình; - Có điều kiện đáp ứng được nhu cầu ở nhà dân cho LHS Lào, như: chỗ ở thuận tiện, tiện nghi đáp ứng việc sinh sống và học tập, an ninh trật tự tốt; + **Đối với LHS Lào:** LHS Lào đang học tại trường. Trình độ tiếng Việt: đã hoàn thành phân phát âm, đạt mức trung bình khá, có thể thực hiện những giao tiếp cơ bản; - Ý thức chấp hành nội quy tốt, tình nguyện đăng kí tham gia CT; - Cam kết chấp hành đúng những quy định của CT.

- **Lập danh sách, lựa chọn các hộ dân và LHS Lào tham gia CT:** + **Đối với hộ dân:** -BTC CT làm việc với địa phương về chủ chương và kế hoạch thực hiện CT homestay; Đề nghị địa phương giới thiệu danh sách những hộ dân đáp ứng được những tiêu chí đã phân tích trên (Khảo sát, thăm dò ý kiến của hộ dân; Lập danh sách những hộ dân đáp ứng được yêu cầu của CT); + **Đối với LHS Lào.** Phòng Hợp tác Đào tạo phối hợp với Phòng quản lý học sinh của trường lựa chọn, lập danh sách LHS Lào đáp ứng được tiêu chí trên (đối với LHS Lào) tham gia CT.

- **Tổ chức phổ biến thông tin cho các hộ dân và LHS Lào tình nguyện tham gia CT:** + Tổ chức họp hộ dân và LHS Lào để phổ biến thông tin về CT; + Hướng dẫn hộ dân và LHS kí cam kết tình nguyện thực hiện CT (BTC soạn mẫu); + Tổ chức cho hộ dân và LHS gặp gỡ trao đổi thông tin, phổ biến phong tục tập quán, đời sống của người Việt và Lào để 2 bên có cơ hội hiểu biết nhau.

- **Tổ chức đưa LHS Lào đến ở, sinh hoạt tại nhà dân:** - Sắp xếp LHS Lào lưu trú tại gia đình thích hợp: 2 sinh viên/hộ dân; - Đến thăm và trao đổi với các hộ

trước khi bố trí cho LHS đến ở homestay; - Trực tiếp đưa LHS đến từng hộ dân.

- **Theo dõi, giám sát, đánh giá hiệu quả CT:** -BTC CT phối hợp với chính quyền địa phương, lực lượng công an xã, công an khu vực và các đoàn thể chính trị xã hội trên địa bàn LHS ở homestay tham gia giám sát CT và hỗ trợ hộ dân và LHS khi cần thiết; - Bố trí cán bộ của BTC CT đến thăm hộ dân và LHS Lào ít nhất 2 lần/đợt; - Lập và lưu hồ sơ của các hộ dân và LHS tham gia CT để tiện theo dõi; - Thiết lập kênh thông tin, cung cấp số điện thoại của thành viên BTC CT để hộ dân và LHS Lào liên hệ khi cần thiết; - Tổ chức gặp mặt hộ dân và LHS Lào để chia tay khi kết thúc CT. Hộ dân và LHS Lào cung cấp thông tin và hiệu quả CT (theo mẫu do BTC soạn); - BTC nhà trường và các đơn vị bên ngoài phối hợp tổ chức họp đánh giá hiệu quả và rút kinh nghiệm cho những đợt homestay tiếp theo.

### **2. Những kết quả đã được của ĐA**

Sau 10 ngày sống và học tập tại các hộ dân của thôn Ô Thôn, xã Thọ Lộc, huyện Phúc Thọ, TP. Hà Nội, LHS Lào đã có những chuyển biến khá tích cực và toàn diện. Cụ thể:

#### **2.1. Phản xạ ngôn ngữ bước đầu được cải thiện**

LHS Lào cho biết, sau thời gian thực tế, các em có thể nghe và hiểu nhanh hơn so với trước đây, đặc biệt là nghe - kĩ năng ngôn ngữ khó nhất đối với người học tiếng nước ngoài. Cùng với khả năng nghe thì khả năng hiểu cũng được cải thiện: tốc độ hiểu nhanh; hiểu được nội dung chính; hiểu chính xác hơn so với trước đây. Đồng thời, các em cho biết: Được trải nghiệm nhiều nội dung nghe và hiểu không có trong nội dung của CT chính khóa. Các nội dung nghe và hiểu gắn liền với thực tiễn cuộc sống thông qua các hoạt động sinh hoạt, lao động và sản xuất cùng người dân địa phương. Trong số 20 LHS Lào, chúng tôi nhận thấy có 12/20 em (chiếm 60%) cải thiện phản xạ ở mức khá, số còn lại (8/20 em) cải thiện phản xạ này diễn ra chậm hơn nhưng vẫn có sự tiến triển theo chiều hướng tích cực.

#### **2.2. Kỹ năng nói được nâng lên một trình độ mới**

Kết quả đạt được này do nhiều nguyên nhân. Khi sống với người dân địa phương thì tiếng Việt là ngôn ngữ gần như là duy nhất để giao tiếp với nhau. Do đó, bắt buộc LHS Lào phải liên tục và thường xuyên tìm cách nói để người khác hiểu thông qua việc phải nói đúng ngữ pháp tiếng Việt, phát âm chính xác và tốc độ nói, nội dung nói phải phù hợp với hoàn cảnh, tình huống giao tiếp. Bên cạnh đó, các em cũng có nhiều sáng tạo khi sử dụng ngôn ngữ cơ thể và cách biểu đạt phong phú khác để người dân có thể hiểu được LHS Lào nói. Các chủ đề nói của LHS khi ở nhà dân phong phú đa dạng và gần gũi hơn so với CT học chính khóa. Điều này làm cho vốn từ của các em được

tăng lên rõ rệt (theo các chủ đề) và khả năng nói được mềm mại, mượt mà, có âm điệu và khả năng biểu cảm hơn khá nhiều. Qua khảo sát cho thấy: Đa số các em (14/20) nói được tiếng Việt tốt hơn hẳn, phát âm khá chính xác, nội dung đúng ngữ cảnh và đúng ngữ pháp tiếng Việt; số còn lại (6/20) đã có sự cải thiện nhưng ở mức độ thấp hơn.

### **2.3. Sự cải thiện về phản xạ ngôn ngữ, tăng lên về vốn từ và kĩ năng nghe tiên bộ đã làm cho khả năng viết cũng được cải thiện rõ nét hơn**

Cụ thể, các em đã viết đúng ngữ pháp hơn, nhanh hơn và biểu đạt được ý định của người viết. Một trong những thành công lớn của ĐA này là sự thay đổi trong hoạt động tự học của LHS Lào. Qua 10 ngày sống và học tập tại nhà dân, vai trò chủ thể trong hoạt động tự học của các em được phát huy tối đa. Trong hoàn cảnh đó, các em phải chủ động, tích cực và sáng tạo khi tự học. Vì vai trò của giáo viên khi hướng dẫn LHS Lào tự học không còn mang tính trực tiếp, ít chịu sự quản lí, kiểm tra, giám sát trực tiếp; thay vào đó là sự tư vấn, định hướng cho các em khi tự học.

Cùng với vai trò chủ thể được phát huy cao độ, các em đã dần dần hình thành nhu cầu học tập (có tính chất tìm tòi và khám phá) để thỏa mãn nhu cầu nhận thức tăng lên, từ đó góp phần hình thành động cơ học tập thêm rõ nét và đúng đắn. Đồng thời, một số em có những thay đổi về động cơ học tập theo hướng tích cực hơn: học để cống hiến cho Tổ quốc, đất nước chứ không đơn thuần là học để mưu sinh, lập nghiệp.

Việc sống và học tập cùng người dân là cơ hội rất thuận lợi để các em rèn luyện các khả năng tự học cho bản thân. Trao đổi với LHS, chúng tôi được biết, các em đã rèn được tất cả các khả năng tự học, đặc biệt là những khả năng có tính chất phức tạp (học theo sơ đồ tư duy, hệ thống lại kiến thức theo cách hiểu của bản thân), khả năng được trải nghiệm nhiều hơn, sâu hơn về hoạt động tự học. Vì khi ở trường, hoạt động tự học của các em vẫn chịu sự giám sát trực tiếp của nhà trường thông qua giáo viên và nhân viên. Nhưng ở nhà dân, LHS không chịu sự quản lí, kiểm tra, giám sát mà thay vào đó là sự giám sát của người dân; sự động viên, khích lệ và chia sẻ như người thân trong gia đình của các hộ dân. Những người tổ chức thực hiện CT rất phấn khởi khi nhận thấy tất cả LHS Lào (100%) có sự chuyển biến khá lớn về hoạt động tự học. Sở dĩ có sự thay đổi như vậy là vì hai lí do: Vai trò chủ thể của các em được phát huy tối đa và động cơ tự học của các em đã được hình thành theo hướng tích cực khi được trải nghiệm cuộc sống thực tiễn của người dân lao động Việt Nam vốn rất gần gũi và tương tự như người lao động Lào.

### **2.4. Sự thay đổi tích cực về nhận thức, tự ý thức, niềm tin vào bản thân, lí tưởng, thế giới**

### **quan và nhân sinh quan ở LHS Lào được xem là thành công lớn của ĐA**

Qua quan sát, trao đổi trực tiếp với LHS Lào và những hộ dân (nơi LHS sống cùng), chúng tôi nhận thấy: Tất cả LHS “lớn” hơn một chút so với trước đây. Điều này thể hiện qua cách các em hiểu về cuộc sống, văn hóa, phong tục tập quán của người Việt Nam hơn; nhận thức về cuộc sống, con người theo chiều hướng tích cực hơn; biết trân trọng và mong muốn xây dựng mối quan hệ tốt đẹp hơn giữa nhân dân hai nước Việt Nam - Lào.

Có thể nói, sự “hòa nhập có tính chất toàn diện” của LHS Lào vào cuộc sống, lao động, sản xuất với người dân địa phương là cơ hội thuận lợi cho công tác giáo dục đối với LHS Lào.

### **3. Một vài hạn chế và kiến nghị đề xuất**

Đây là lần đầu tiên, Trường Hữu nghị T78 thử nghiệm thực hiện ĐA này, do đó không thể tránh khỏi những hạn chế, tồn tại như: việc chọn thời điểm để tổ chức chưa hoàn toàn đúng thời điểm (trong khi thời tiết nắng nóng) và kinh phí hạn hẹp; công tác xã hội hóa chưa được như mong muốn. Bên cạnh đó, một bộ phận nhỏ LHS chưa thực hiện tốt các quy định của nhà trường trong thời gian sống và học tập cùng người dân địa phương.

Với tư cách là Trường Ban tổ chức, thành viên Ban Giám hiệu, tác giả đề xuất, kiến nghị như sau:

- Tiếp tục triển khai trên quy mô lớn hơn; cho phép nhiều LHS Lào được tham gia nhiều hơn; - Kéo dài thời gian tại nhà dân từ 10 ngày/đợt thành 2 tuần hoặc 1 tháng để các em có nhiều thời gian trải nghiệm hơn; - Cho phép BTC ĐA được vận động tài trợ từ các doanh nghiệp, tổ chức có mối quan hệ cộng tác với nhà trường để tạo thêm nguồn lực cho ĐA; - Tổ chức hội nghị đánh giá việc thực hiện ĐA và báo cáo với các cơ quan quản lí nhà nước (Bộ, Sở, ngành) và Đại sứ quán Lào tại Việt Nam để rút ra những kết luận khoa học cũng như kinh nghiệm quý báu trong công tác đào tạo LHS Lào. □

### **Tài liệu tham khảo**

1. Đặng Quốc Bảo. Một số khái niệm về quản lí giáo dục. Trường Cán bộ Quản lí giáo dục - Đào tạo Trung ương 1, 1997.
2. Lê Khánh Bằng. **Tổ chức phương pháp tự học cho sinh viên đại học**. NXB Đại học Sư phạm, H. 1998.
3. Bộ GD-ĐT. Hội nghị hợp tác giáo dục Việt Nam - Lào năm 2013.
4. Bộ Giáo dục và Thể thao Lào. “*Báo cáo sự hợp tác Lào - Việt Nam trong lĩnh vực giáo dục và phát triển nguồn nhân lực từ năm 2011-2015*”.
5. Nguyễn Gia Cầu. “*Để giúp học sinh biết cách học và biết cách tự học*”. *Tạp chí Giáo dục*, số 124/2005.